

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی

احساس شرم و اضطراب اجتماعی: نقش میانجی خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعیسیده آرزو کاظمی سیرکانه^{۱*}، تورج هاشمی^۲، نعیمه ماشینچی عباسی^۳^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران^۲ گروه روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران^۳ دانشجوی دکتری علوم اعصاب شناختی، دانشگاه تبریز، عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، تبریز، ایران**چکیده**

هدف پژوهش، تعیین نقش احساس شرم در اضطراب اجتماعی، به واسطه خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی بود. صد و هشتاد و هشت دانشجوی دختر دانشگاه تبریز به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب و به پرسشنامه‌های اضطراب اجتماعی، احساس شرم و خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی پاسخ دادند. معادله‌ی ساختاری نشان داد که احساس شرم قادر است به واسطه خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی، تغییرات اضطراب اجتماعی را پیش‌بینی نماید؛ همچنین رابطه مثبتی بین احساس شرم و خودارزیابی منفی عملکرد اجتماعی وجود دارد بنابراین خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی بین احساس شرم و اضطراب اجتماعی نقش میانجی را ایفا می‌کند.

کلیدواژه‌ها: اختلال اضطراب اجتماعی؛ احساس شرم؛ خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی**مقدمه**

اضطراب اجتماعی، یکی از شایعترین اختلالات روان‌پزشکی مزمن و نیز شایعترین اختلال اضطرابی شناخته شده است (احمدی‌گی، ۱۳۹۴) که نشانگر ترس آشکار و پیوسته از موقعیت‌های اجتماعی یا عملکردی بوده و از این باور فرد ناشی می‌شود که در این موقعیت‌ها وی به طرز خجالت‌آور یا تحقیرآمیزی رفتار خواهد کرد (اشلنکر و لپری، ۱۹۸۲، نقل از موری، ۲۰۱۰). این افراد، از ارزیابی منفی دیگران نسبت به خود و یا انجام عملی که باعث شرمندگی شود، بیمناک هستند (امیر، بومیا و تیلور، ۲۰۱۰، نقل از بختیارپور، حیدری و علی‌پور خدادادی، ۱۳۹۰). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که ارزیابی منفی از خود، هراس از ارزیابی دیگران و اجتناب از موقعیت‌های ارزیابی و انتظار اینکه دیگران از فرد ارزیابی منفی داشته باشند، از بارزترین خصیصه‌های اضطراب اجتماعی به شمار می‌روند (محبوبی، اعتمادی، قیاسی، خراسانی و افکار، ۱۳۹۱).

به نظر می‌رسد احساس شرم با اضطراب اجتماعی رابطه داشته باشد. (اسکارفستین، مارینو و بیدل، ۲۰۱۰؛ اروزکان، ۲۰۰۹، نقل از برنا و سواری، ۱۳۸۹) دریافته‌اند که احساس شرم، پیش‌بینی‌کننده اضطراب اجتماعی است. زی‌مباردو (۲۰۰۰) بر این باور است که احساس شرم، احتیاط مفرد را روابط بین فردی است، بویژه افراد کمرو از ابراز وجود می‌هراسند، درباره شیوه واکنش دیگران به خود بسیار حساسند و به سرعت دستپاچه می‌شوند و نشانه‌های جسمانی اضطراب مانند افزایش ضربان قلب، سرخ شدن چهره و ناراحتی معده را تجربه می‌کنند. همچنین، بررسی‌ها حسوند عموزاده (۱۳۹۱) نشان داد احساس شرم با اضطراب اجتماعی رابطه مثبت دارد. از سویی، افراد کمرو به نظر پازولو ترس از ارزیابی منفی دارند که این ویژگی در افراد دارای اضطراب اجتماعی نیز دیده می‌شود. با این حال رابطه بین احساس شرم و اضطراب اجتماعی به شدت نامشخص است و مطالعات اندکی که در این زمینه وجود دارد، دال بر این مدعاست (کاویرا، استین و مالکام، ۲۰۰۲، نقل از حسوند عموزاده، ۱۳۹۱). پژوهشگران درباره رابطه احساس شرم و اضطراب اجتماعی چهار فرضیه متفاوت عنوان کرده‌اند؛ یک فرضیه این است که این دو در اساس مشابهند. در این راستا، به اعتقاد رابی (۱۹۹۸)، نقل از میرزایی، عبداللهی و شاهلقیان (۱۳۹۲) اصطلاحات استفاده شده برای احساس شرم شامل اضطراب اجتماعی و اختلال شخصیت اجتنابی است که همه به یک موضوع اشاره دارند. فرضیه دوم مطرح می‌کند که این دو در اساس با هم متفاوتند. در این ارتباط، (کاردوسی، ۱۹۹۹، نقل از میرزایی و همکاران، ۱۳۹۲) بیان می‌کند که احساس شرم یک اختلال روانی نیست و فقط

* پست الکترونیک نویسنده مسئول: aakazemi21@yahoo.com

یک جنبه شخصیت است که در راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی^۱ مطرح نشده است. فرضیه سوم، اضطراب اجتماعی را شکل افراطی احساس شرم می‌داند. در نظر مارشال و لیپست (۱۹۹۴) و مک نیل (۲۰۰۱) احساس شرم و اضطراب اجتماعی دو سر یک پیوستار هستند. فرضیه چهارم که توسط (اشنیر و هکلمن، ۱۹۹۵، نقل از میرزایی و همکاران، ۱۳۹۲) مطرح شد، احساس شرم را یک طبقه ناهمگون از اضطراب اجتماعی که ممکن است با موارد خفیف همپوشانی داشته باشد، در نظر می‌گیرد. طرفداران این فرضیه معتقدند برخلاف اضطراب اجتماعی، احساس شرم یک اختلال روان‌شناختی نیست؛ بلکه یک رگه شخصیتی است که با رفتارهای اضطرابی و اجتنابی خفیف در موقعیت‌های اجتماعی همراه است، رفتارهایی که پیامدهای منفی دارند.

علاوه بر این، در تبیین اضطراب اجتماعی بر نقش عمل فردی نیز اشاره شده است که در این میان، یکی از صورت‌بندی‌های ممکن مربوط به کفایت رفتارهای بین‌فردی افراد دچار اضطراب اجتماعی است. در این صورت‌بندی، افراد دچار اضطراب اجتماعی در مهارت‌های رفتار اجتماعی لازم، کمبودهایی دارند که به شکست یا رد شدن در موقعیت‌های اجتماعی منجر می‌شود. چنین پیامدهای آزارنده‌ای در موقعیت‌های اجتماعی، به دستیابی این افراد به اضطراب-برانگیختگی منجر می‌شود. یکی دیگر از صورت‌بندی‌های ممکن، مربوط به شیوه ارزیابی عملکرد اجتماعی افراد از خودشان است. بندورا (۱۹۶۹) نشان داده است که بسیاری از افرادی که به دنبال درمان هستند نه بی‌کفایت‌اند و نه مضطرب مهارشده، بلکه آنها تجربه پریشانی شخصی ناشی از استانداردهای بیش از حد بالا برای خود ارزیابی دارند و اغلب با مقایسه نامطلوب، از دستاوردهای فوق‌العاده خود حمایت می‌کنند.

بنابراین، ممکن است روشی که افراد عملکردشان را ارزیابی می‌کنند، بدون در نظر گرفتن تأثیر واقعی رفتار بر اضطراب و منش‌های بعدی، به رویکرد موقعیت اجتماعی‌شان تأثیرگذار باشد. در این صورت‌بندی، رفتارهای افراد دچار اضطراب اجتماعی ممکن است بطور منطقی با استانداردهای خارجی مناسب اما بطور نامناسبی، توسط افراد مضطرب اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد (کلارک و آرکوویتز، ۱۹۷۵). مبتنی بر الگوی کلارک و ولز (۱۹۹۵) هنگامیکه افراد مضطرب اجتماعی احساس می‌کنند بطور منفی توسط دیگران ارزیابی می‌شوند، توجه‌شان برای بازبینی و مشاهده دقیق خود را تغییر می‌دهند و از این‌رو دسترسی به احساسات و افکار منفی در آن‌ها افزایش می‌یابد.

به هر حال، بنظر می‌رسد بین احساس شرم و اضطراب اجتماعی از یکسو و خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی و اضطراب اجتماعی از سوی دیگر رابطه وجود دارد. با این حال، این سه متغیر در قالب یک مدل، در پژوهش‌های پیشین مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. لذا این سؤال مطرح شد که آیا احساس شرم بواسطه خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی در نشانه‌های اضطراب اجتماعی نقش دارد؟

روش

شرکت‌کنندگان

جامعه مورد مطالعه متشکل از کلیه دانشجویان دختر مقطع کارشناسی دانشگاه تبریز در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ بود. در راستای هدف، تعداد ۱۸۸ دانشجوی دختر مقطع کارشناسی با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب و داده‌های مورد نیاز جمع‌آوری شد. با توجه به هدف، این مطالعه از نوع بنیادی و با توجه به روش جمع‌آوری داده‌ها، توصیفی-همبستگی بود.

ابزار

پرسشنامه اضطراب اجتماعی (*Social Phobia Inventory SPIN*): این پرسشنامه نخستین بار توسط کانور، دیویدسون و چرچیل (۲۰۰۰) به منظور ارزیابی اضطراب اجتماعی تهیه گردید و مشتمل بر ۱۷ آیتم است که دارای سه مقیاس فرعی ترس (۶ ماده)، اجتناب (۷ ماده) و ناراحتی فیزیولوژیک (۴ ماده) است. هر ماده براساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (اصلاً=۰، کم=۱، تا اندازه‌ای=۲، خیلی زیاد=۳ و بی‌نهایت=۴) درجه‌بندی می‌شود. کانور و همکاران (۲۰۰۰) آلفای کرونباخ آیتم‌های مقیاس SPIN را بطور کلی، ۰/۹۴ و برای سه مؤلفه ترس، اجتناب و خرده مقیاس‌های فیزیولوژیک، به ترتیب برابر ۰/۸۹، ۰/۹۱ و ۰/۸۰ محاسبه کردند. در مطالعه حسونود عموزاده، شعیری و باقری (۱۳۸۹) ضریب آلفای پرسشنامه در نیمه اول آزمون برابر ۰/۸۲، برای نیمه دوم آزمون برابر ۰/۷۶ و همبستگی دو نیمه آزمون برابر ۰/۸۴ بوده است.

پرسشنامه ترس از ارزیابی منفی (*Fear of Negative Evaluation FNE*): این پرسشنامه توسط واتسون و فرند (۱۹۶۹) به منظور تشخیص افرادی که ترس از ارزیابی منفی دارند، ساخته شده و دارای ۳۰ سؤال است. نمره‌گذاری این مقیاس به این صورت است که ۱۷ ماده پاسخ مثبت (+) و ۱۳ ماده پاسخ منفی (-) دارد. در بررسی واتسون و فرند، ضریب اعتبار بازآزمایی آن، $0/78$ و روایی ملاکی همزمان، $0/60$ محاسبه شده است. در مجموع، روایی و اعتبار مطلوبی برای این مقیاس گزارش شده است.

پرسشنامه تجدیدنظرشده کمرویی چک و باس (*Revised Cheek and Buss Shyness Scale RCBSS*): این پرسشنامه توسط چک (۱۹۸۳) طراحی شد. مقیاس اولیه آن در سال ۱۹۸۱ توسط چک و باس طراحی شده بود. این پرسشنامه دارای ۱۴ ماده است و سه زیرمقیاس کمبود قاطعیت و نداشتن اعتماد به نفس، پریشانی و دوری‌گزینی و گستره کمرویی در ارتباط با افراد ناآشنا را شامل می‌شود که در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (کاملاً مخالفم، مخالفم، نه مخالفم نه موافقم، موافقم و کاملاً موافقم) درجه‌بندی می‌شود. سؤالات ۶، ۹ و ۱۲ معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. رجبی و عباسی (۱۳۸۹) ضریب آلفای کرونباخ کلی این پرسشنامه را $0/71$ برای عامل اول، $0/67$ برای عامل دوم و $0/18$ برای عامل سوم بدست آوردند. همچنین ضرایب روایی افتراقی بین مقیاس کمرویی و عزت نفس روزنبرگ در کل نمونه معنادار بود.

شیوه‌ی اجرا

در راستای جمع‌آوری داده‌ها، ابتدا شرکت‌کنندگان انتخاب و هدف پژوهش توضیح داده شد و پس از جلب همکاری، نسبت به توزیع پرسشنامه‌ها و جمع‌آوری آنها اقدام شد. جهت تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی شامل مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد.

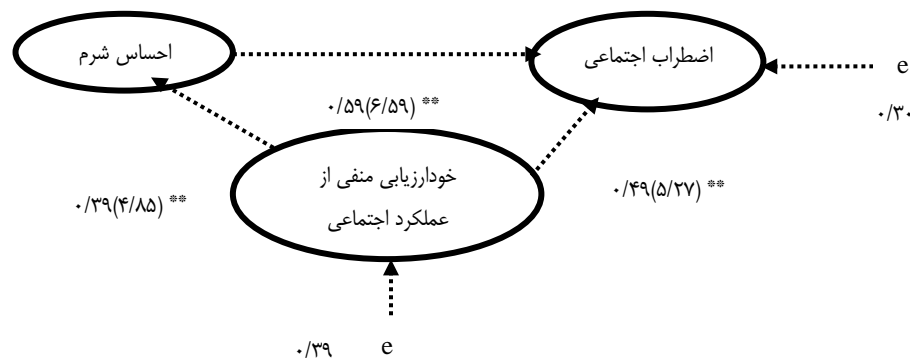
نتایج

جدول ۱ نشان می‌دهد که الف) بین احساس شرم و اضطراب اجتماعی؛ ب) بین احساس شرم و خودارزیابی منفی عملکرد اجتماعی؛ ج) بین خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی و اضطراب اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد ($p < 0/01$). در راستای تحلیل روابط بین احساس شرم و اضطراب اجتماعی بواسطه خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد:

جدول ۱

ماتریس همبستگی و شاخص‌های مرکزی و پراکندگی متغیرها					
متغیرها	M	SD	۱	۲	۳
۱. احساس شرم	۴۱/۷۲	۷/۹۲	۱		
۲. اضطراب اجتماعی	۳۱/۱۷	۶/۱۲	$-0/73^{**}$	۱	
۳. خودارزیابی منفی عملکرد اجتماعی	۲۱/۱۵	۴/۱۸	$-0/52^{**}$	$-0/62^{**}$	۱

** $p < 0/01$

شکل ۱. مدل ساختاری روابط بین متغیرها

جدول ۲

نتایج آزمون برازش روابط ساختاری

TLI	NFI	CFI	AGFI	GFI	P	χ^2/df	df	χ^2	RMSEA
۰/۹۵	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۹۷	۰/۱۵	۳	۱۲۱	۳۶۳	۰/۰۴

مدل ساختاری نشان می‌دهد که: (۱) احساس شرم با ضریب بتای (۰/۵۹) و مقدار t (۶/۵۹) تأثیر مثبت در تغییرات اضطراب اجتماعی دارد؛ (۲) احساس شرم با ضریب بتای (۰/۴۹) و مقدار t (۴/۸۵) تأثیر مثبت در خودارزیابی منفی عملکرد اجتماعی دارد؛ و (۳) خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی با ضریب بتای (۰/۴۹) و مقدار t (۵/۲۷) تأثیر مثبت و معنی‌دار در تغییرات اضطراب اجتماعی دارد. از طرفی شاخص‌های برازش مدل نشان می‌دهد که مدل نظری با مدل اندازه‌گیری شده برازش مطلوب دارد چرا که مقدار ریشه وارینانس خطای تقریب (RMSEA) در حد مطلوب (کوچکتر از ۰/۰۶) قرار دارد و نسبت χ^2/df در حد مطلوب (کمتر از ۵) واقع شده است و این نسبت در سطح $P < ۰/۰۵$ معنی‌دار نیست. علاوه بر این شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (AGFI) و شاخص نیکویی تطبیقی (CFI)، شاخص برازش هنجاری شده (NFI) و شاخص توکر-لوئیس (TLI) همگی در حد مطلوب (بزرگتر از ۰/۹۰) قرار دارند (جدول ۲). از سویی جهت بررسی اثر غیرمستقیم احساس شرم بر اضطراب اجتماعی بواسطه خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی از روش بوت استرپ استفاده شد (جدول ۳).

جدول ۳

روش بوت استرپ جهت بررسی اثرات غیرمستقیم

متغیر مستقل	متغیر واسطه	متغیر وابسته	حدود بوت استرپ حد بالا	مقدار سوگیری	خطای برآورد	مقدار اثر	سطح معنی- داری
احساس شرم	خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی	اضطراب اجتماعی	+۰/۲۱۴۲ +۰/۱۷۹۲	۰/۰۰۰۷	۰/۰۱۲	۰/۱۹	$P < ۰/۰۱$

جدول ۳ نشان می‌دهد که احساس شرم بواسطه خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی بر اضطراب اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌دار ($B = ۰/۱۹$, $P < ۰/۰۱$) دارد. به تعبیری، احساس شرم بواسطه خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی قادر است ۱۹ درصد از تغییرات علائم اضطراب اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌دار تبیین کند.

بحث

هدف این پژوهش، تعیین نقش احساس شرم در اضطراب اجتماعی، به واسطه خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی بود. یافته اول پژوهش نشان داد که احساس شرم پیش‌بینی‌کننده مثبت اضطراب اجتماعی است. این یافته با نتایج پژوهش‌های بریگز، چیک و جونز (۱۹۸۶)، حسوندموزاده (۱۳۹۱)، طاهری‌فر، فتی و غرایبی (۱۳۸۸) و هافمن، موسکوویچ و کیم (۲۰۰۶) همسو است، چراکه احساس شرم که معمولاً به صورت شخصی و نه بر اساس ملاک استاندارد شخصی (ترنز، بیدل و تونزلی، ۱۹۹۰) تعریف شده است، یک شکل ناهمگن از اضطراب اجتماعی است و بیشتر بعنوان فرمی که از این اختلال روان‌پزشکی غیرقابل تشخیص است، درک می‌شود (اشنایدر و هکلمن، ۱۹۹۵؛ نقل از هوپکو، استاول، جونز، آرمنتو و چیک، ۲۰۰۵).

افراد کمرو افکار ناخوشایندی در زمینه رویاویی با موقعیت‌های اجتماعی دارند، به گونه‌ای که حساسیت افراطی در عملکردهای اجتماعی از خود نشان می‌دهند (جونز و همکاران، ۱۹۸۶؛ نقل از حسوندموزاده، ۱۳۹۱). همچنین، احساس شرم یک مشکل فردی بی‌سر و صداست و موجب اضطراب اجتماعی، عدم اعتماد به نفس، نداشتن مهارت‌های اجتماعی و عدم سازگاری با جمع می‌شود (نقل از یاسینی فرید، غیائی‌زاده و نثاروند براتی، ۱۳۹۲). مدل شناختی-رفتاری اختلال اضطراب اجتماعی رابی و همبرگ (۱۹۹۷؛ نقل از محمدی، زرگر، امیدوی و باقریان

سرارودی، (۱۳۹۲)، فرایندهای شناختی سوگیرانه را در تداوم این اختلال مهم فرض می‌کند و بر این فرض است که پیش‌بینی موقعیت یا خود موقعیت مفروضه‌هایی را در ذهن افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی فعال می‌کند.

یافته دوم این پژوهش بیانگر این است که بین احساس شرم و خودارزیابی منفی عملکرد اجتماعی رابطه مثبت وجود دارد. در واقع برای انسان هیچ حکم ارزشی مهمتر از داوری او در مورد خویش نیست و ارزیابی شخص از خویش، قطعی‌ترین عامل در روند تحول روانی اوست. این ارزشیابی به شیوه قضاوت هشیارانه و صریح شفاهی یا کتبی یا برشمردن صفات و توصیف حالات محدود نمی‌شود، بلکه بعد احساسی نیز دارد. احساسی که جداکردن و شناسایی آن دشوار است، زیرا پیوسته توسط انسان تجربه می‌شود، جزئی از سایر حالات اوست و در هر واکنش احساسی وی، دخالت دارد. هر احساسی زائیده یک برآورد و بازتاب یک ارزشیابی درباره سودمندی یا زیان بخشی برخی از جنبه‌های حقیقت در قلمرو حیات آدمی است (یببی، ۱۹۹۸؛ نقل از زنجانی، گودرزی، تقوی و ملازاده، ۱۳۸۸) و ارزیابی فرد در مورد توانایی‌هایش در یک موقعیت بر تعمیم فرد در مورد عمل کردن یا اجتناب از آن موقعیت مؤثر است (پاترسون، گرین و باسون، ۲۰۰۲؛ نقل از حسنوند عموزاده، ۱۳۹۱) و از آنجا که ترس از قضاوت و ارزیابی منفی در مضطربان اجتماعی مانع بروز توانمندی‌هایشان می‌شود، فرد به سمت اجتناب، منفعل بودن و در نهایت ناتوانی در انجام فعالیت‌های عملکردی کشانده می‌شود (هافمن و همکاران، ۲۰۰۶).

همچنین، نتیجه پژوهش بوگلز و مانسل (۲۰۰۴، نقل از بختیارپور و همکاران، ۱۳۹۰) نشان می‌دهد که در طول تعاملات اجتماعی توجه شخص می‌تواند بطور درونی بر جنبه‌هایی از خویش‌نمانند تحریکات درونی، رفتار و هیجانات جهت داده شود یا بطور بیرونی در جهت اشخاص دیگر جهت داده شود. زیملاردو (۲۰۰۰) بر این باور است که احساس شرم، احتیاط مفرط در روابط بین فردی است. بویژه افراد کمرو از ابراز وجود می‌هراسند، درباره شیوه واکنش دیگران به خود بسیار حساسند و به سرعت دستپاچه می‌شوند و نشانه‌های جسمانی اضطراب را تجربه می‌کنند. یافته دیگر پژوهش نشان داد که خودارزیابی منفی از عملکرد اجتماعی پیش‌بینی‌کننده مثبت اضطراب اجتماعی است. این یافته با نتایج پژوهش‌های پیراسته مطلق و پیشرو نصرآباد سفلی (۱۳۹۱) و لطفی، ابوالقاسمی و نریمانی (۱۳۹۲) همسو است. سازه ترس از ارزیابی منفی در برگیرنده بخش‌هایی از جمله افکار، چشمداشت‌ها، داوریهی اجتماعی منفی و رفتارهای شرم‌آور است (داداش‌زاده، یزداندوست، غرابی و اصغرزاد فرید، ۱۳۹۱). در تبیین این یافته می‌توان بیان داشت که افراد مضطرب اجتماعی از واکنش‌های افراد دیگر برای بدست آوردن سرنخ‌هایی که چگونه ارزیابی می‌شوند، استفاده نمی‌کنند، بلکه در عوض آماده ارزیابی‌های منفی اغراق‌آمیز در مورد خودشان هستند تا مشاهده قضاوت‌های دیگران و آنها بطور خودکار فرض می‌کنند که این اطلاعات مربوط است به اینکه چگونه دیگران آنها را ارزیابی می‌کنند. بنابراین بجای مشاهده واکنش‌های دیگران، افراد مضطرب اجتماعی توجه‌شان را به درون متمرکز می‌کنند و تنها روی خودشان متمرکز می‌کنند (کلارک و ولز، ۱۹۹۵؛ بختیار پور و همکاران، ۱۳۹۰). بررسی اشلنکر (۱۹۸۰) نشان می‌دهد که نگرانی افراد از ارزیابی نامناسب دیگران بعنوان یک عامل بازدارنده درون فردی است و بازتاب آن در گستره‌ای از پدیده‌های اجتماعی - روان‌شناختی مانند ابراز خود، رفتار حمایت‌کننده اجتماعی، خود ناتوان‌سازی و اضطراب اجتماعی درخور توجه است.

اعتماد به پاسخ شرکت‌کنندگان در تکمیل پرسشنامه‌ها مهمترین محدودیت این مطالعه بود که یافته‌های پژوهش حاضر را باید به دیده احتیاط نگریست. همچنین پژوهش حاضر روی دانشجویان دانشگاه تبریز انجام شده است و به همین دلیل باید از تعمیم یافته‌ها به سایر اقشار جامعه اجتناب شود. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود که این پژوهش روی نمونه بیماران مضطرب اجتماعی و غیردانشجویی نیز اجرا شود. بعلاوه در پژوهشی گسترده‌تر به بررسی تفاوت میانگین ترس از ارزیابی منفی عملکرد اجتماعی به تفکیک جنسیت پرداخته شود.

منابع

- بختیارپور، سعید؛ حیدری، علیرضا و علی پور خدادادی، شهلا (۱۳۹۰). ارتباط میان سوگیری توجه و خودکارآمدی عمومی با اضطراب اجتماعی در دانشجویان زن، فصلنامه علمی-پژوهشی زن و فرهنگ، ۳(۱۰)، ۸۵-۷۱.
- حسنوند عموزاده، مهدی (۱۳۹۱). رابطه کمرویی و عزت نفس، خودکارآمدی و جرأت‌ورزی با اضطراب اجتماعی، یافته‌های نو در روان‌شناسی، ۷، ۲۴، ۵۶-۳۵.
- رجبی، غلامرضا؛ عباسی، قدرت اله (۱۳۸۹). ساختار عاملی (روایی سازه) نسخه فارسی مقیاس بازمینی‌شده کمرویی در بین دانشجویان، مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، ۱۶، ۴، ۴۶۷-۴۵۶.
- زنجانی، زهرا؛ گودرزی، محمدعلی؛ تقوی، سیدمحمدرضا؛ و ملازاده، جواد (۱۳۸۸). مقایسه تصویر بدنی در افراد با هراس اجتماعی، کمرویی و بهنجار، مجله روان‌شناسی، ۵۲، ۱۳، ۴، ۳۹۱-۴۰۶.

میرزایی، کبری؛ عبداللهی، محمد حسین و شاهقلیان، مهناز (۱۳۹۲)، ارتباط باورهای فراشناخت با اضطراب اجتماعی و کمرویی: نقش راهبردهای تنظیم هیجان، فصلنامه پژوهش در سلامت روان شناختی، ۷، ۲، ۲۲-۱۳.

Connor, K.M., Davidson, J., & Churchill, L.E. (2000). Psychometric properties of the Social Phobia Inventory (SPIN): New self-rating scale. *Br J Psychiatry*, 176, 379-386.

Hofmann, S.G., Moscovitch, D.A. & Kim, H. (2006). The Autonomic correlates of social anxiety and embarrassment in shy and non-shy individuals. *International Journal of Psychophysiology*, 61, 134-142.

Hopko, D.R., Stowell, J., Jones, W.H., Armento, M.E.A., & Cheek J.M. (2005). Psychometric Properties of the Revised Cheek and Buss Shyness Scale. *Journal of Personality Assessment*, 84(2), 185-192.

Moree, B. (2010). *The relationship among self-efficacy, negative self-statement and social anxiety in children*. Clemson University.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

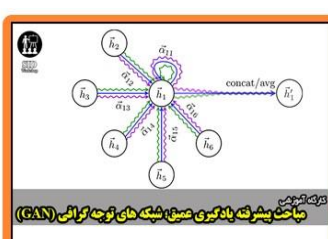

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی